

Antón Costas

Ètica política de la independència

Pot un governant sacrificar l'estat de les coses existents en un moment concret per un objectiu polític de llarg termini de beneficis econòmics i socials incerts? En tot cas, quin criteri hauria de seguir per triar aquesta opció?

Aquesta qüestió és de validesa general per a totes les democràcies. Però la seva vigència és més gran en un moment en què estem veient que tornen opcions polítiques que busquen canviar radicalment l'ordre polític i econòmic vigent des de la postguerra. Són qüestions que corresponen al terreny de l'ètica política pràctica. Per tant, no es relacionen tant amb el que un govern fa com amb el que ha de fer.

El meu interès, tot i això, té una motivació més propera en l'espai i més urgent en el temps. Es tracta de l'anunci del Govern de la Generalitat de dur a terme un nou referèndum i altres iniciatives polítiques unilaterals amb la finalitat d'aconseguir la independència de Catalunya.

Com podem avaluar des de l'ètica política pràctica la idoneïtat d'aquesta acció? La meua preocupació sorgeix en veure que en el debat en curs predominen els plantejaments tactivistes, basats en l'astúcia i en l'oportunisme polític més que en un argument d'ètica política. No veig un debat seriós i rigorós que permeti als ciutadans i als actors polítics elaborar preferències racionals sobre la conveniència de sacrificar estats de benestar presents, més o menys satisfactoris, per una opció política futura de beneficis incerts.

El lògic seria que aquelles preferències es basessin en algun tipus d'anàlisi dels costos de l'actual situació comparats amb els beneficis esperats de la nova situació política futura. Una decisió racional seria aquella en la qual els beneficis futurs superessin amb escreix els possibles costos de la situació política ac-

tual. El problema d'aquest tipus d'anàlisi és que és més fàcil identificar els costos i incomoditats de l'actual situació que els beneficis futurs de la nova. El càlcul racional d'aquests beneficis s'ha de fer en escenaris de risc, incertesa i ignorància. Podem identificar alguns riscos d'una hipotètica independència unilateral i tractar de quantificar-ne els costos. Un seria la sortida, encara que sigui temporal, de la Unió Europea i de l'euro. Però la incertesa que envoltaria un esdeve-

La prudència en l'evitació del risc innecessari ha de ser un dels objectius bàsics dels governs

JOSEP PULIDO

niment d'aquest tipus no ens permet identificar un altre tipus de riscos que sens dubte apareixerien.

Què es pot fer en aquesta circumstància de risc, incertesa i ignorància?

Només se m'ocorre reivindicar la virtut de la prudència. Com diu Adam Smith i altres pensadors clàssics i moderns, la prudència en l'evitació del risc

innecessari ha de ser un dels objectius bàsics dels governs. Hannah Arendt, la filòsofa política que ha analitzat els orígens del totalitarisme a l'Europa, ha assenyalat que no és funció dels governs inventar el futur, sinó gestionar l'estat actual de les coses per augmentar la felicitat i millorar les condicions de vida dels seus ciutadans.

En aquest sentit, penso que l'atenció prioritària, si és que no és exclusiva, del Govern de la Generalitat cap al procés independentista pugui estar descuidant la gestió de les coses quotidianes que d'una manera directa i immediata afecten les condicions presents de vida de moltes persones. Ja sigui com a efecte d'aquella distracció política o de la mateixa crisi econòmica, el fet cert és que algunes dades sobre els estats de benestar a Catalunya no són del tot encoratjadores.

Així, l'índex de progrés social de recent publicació, un indicador que va més enllà del PIB, i que mesura variables com la cobertura de les "necessitats humanes bàsiques", els "fonaments del benestar" o l'"índex d'oportunitats" mostra una pèrdua de posicions de Catalunya.

Això no és un bon senyal. Altres comunitats autònomes espanyoles amb el mateix marc polític i amb nivells iguals o inferiors de renda obtenen millor resultats en aquests indicadors.

Significa tot això que cal sacrificar les legítimes aspiracions d'una bona part de la ciutadania catalana per un millor autogovern i, en el seu cas, per la independència? No. Però sí que cal conduir-les amb prudència política.

En tot cas, com a ciutadà que busca una certa racionalitat en les preferències i decisions polítiques, m'agradaria que es plantegés el debat sobre amb quina mesura és desitjable sacrificar l'estat actual de les coses, amb els seus beneficis i costos coneguts, a favor d'un objectiu polític futur de beneficis incerts. És a dir, l'ètica política de la independència.●

Pilar Rahola

Radicalisme eixorc

Els dos radicalismes s'alimenten mútuament i fan una simbiosi perfecta. D'una banda, l'Estat dinamita les opcions polítiques, perverteix el Constitucional, judicialitza el procés i persegueix activistes polítics per exercir la llibertat d'expressió. Ho deia ahir mateix el professor Queralt en un tuit clarificador: "Cap mena de base jurídica perquè trencar o cremar una foto del rei sigui delictu. Al mateix nivell que la monarquia feudal del Marroc". Com ha passat sempre, en la història de Catalunya, la reacció de l'Estat no és mai política i sempre és repressiva.

Però, alhora, en un cercle viciós perfecte, també és un clàssic la derivada radical dels sectors extrems de la lluita catalana, una derivada que històricament només ha servit per donar ales a l'Estat. En Prat de la Ribera, un dels pocs estadistes que ha tingut Catalunya, va batejar aquest capteniment com el "radicalisme eixorc", arran de la Setmana Tràgica de 1909, i com a exemple pertinent, aquest fragment del seu article a *La Veu de Catalunya*: "L'esperit de violència, comú a tots radicalismes, en l'un, en el radicalisme de baix, és motí, és revolució, és terrorisme; en

Les dues bandes de la trinxera es retroalimenten, mentre la revolució dels somriures es dinamita

el de dalt, en el radicalisme conservador, l'apologia del govern de força, de la dictadura". I per bé que ha passat més d'un segle, no ha variat gaire la tendència a la desmesura d'uns i altres.

Què en treu l'Estat criminalitzant joves arrauxats per cremar la foto d'un rei? En treu soroll, conflicte, imatge de poder i, no ho oblidem, fragmentació del bloc català. I què en treuen els cupaires, muntant el número de les fotos reials? En treuen soroll, conflicte, èpica de butxaca i, no ho oblidem, fragmentació del bloc català. És a dir, les dues bandes de la trinxera retroalimentant-se i, al bell mig, la revolució dels somriures dinamitada. El gran problema de tot plegat és que l'intent de plantejar el dret a l'autodeterminació des de posicions raonables, polítiques i parlamentàries, queda contaminat per l'estratègia de l'acció-reacció. Una estratègia que alimenta les bases dels dos extrems, però que deixa orfes els espais centrals.

Radicalisme eixorc, en deia Prat de la Ribera, i el terme no pot ser més precís. És un radicalisme estèril que no produeix res, ni ens condueix enlloc, pura estètica de barricada que alimenta les ànsies èpiques adolescents, però ens allunya de la intel·ligència política, a banda de ser una batasunització impròpia. I l'Estat encantat de la vida, perquè en la acció-reacció és on millor nedem els taurons.

Acabo amb una altra reflexió, ara de Joan Maragall, també del 1909: "El Govern, volent promoure una acció d'Estat, provoca una revolució; però com que el poble no té força per fer una revolució, deixa que els seus elements més insans facin una bullanga; i els bullangosos són vençuts, no per la força pública, sinó pel pur cansament d'aquesta mena de guerra". Tan antic i tan actual.●

Jordi Llavina

Tancats en un cotxe

Dies enrere tornava a casa, sol i pensiu, amb el meu inseparable maletí que brandava a la mà dreta, quan vaig embocar el carreró on visc, a Vilafranca. S'hi accedeix des dels porxos d'una plaça que sembla més aviat un carrer, després de passar per sota d'una casa antiga que forma una espècie d'arc (la cosa més allunyada que pugueu imaginar de la idea d'un arc de triomf, per cert). Ja rosegàvem aquells minuts del dia en què l'esperit del vespre es va tornant nit, i les ombres s'apropien del terra i de l'aire, i fins del rostre dels vianants.

De cop, sento que algú em saluda, darrere meu. Em giro i veig una veïna amiga, que m'indicava alguna cosa tot assenyalant cap a l'interior del garatge on guarda el cotxe. Allà hi havia un automòbil fami-

liar –el de sa filla– i, dins, els seus dos néts preciosos, rossos como el blat setmanes abans de la seva plena maduresa. Em va explicar que el nét gran (¿d'uns tres anys?), fent anar el comandament, havia acabat per tancar-se, a ell i a sa germana, sense que des de fora no s'hi pogués fer res. La mare, filla de la meua amiga, havia corregut cap a casa a buscar la clau de recanvi. No hi havia nervis dins ni fora del vehicle, ni mica de dramatisme: tot era qüestió de minuts. El vidre de les finestres em va semblar inusualment fumats. El nen, assegut a la seva cadireta, contemplava l'exterior amb una gran serenitat. La nena estava una mica més intranquil·la, i em va fer l'efecte que es removia en el seu seient, tot intentant desfer-se de l'amoïnós cinturó de seguretat. Mentre vaig ser allà, no hi va haver cap conat de

plor. Com a molt, algun crit de no res.

La imatge dels dos nens tancats dins el cotxe em va acompanyar durant una bona estona. Recordo que mentre l'àvia es mantenia al peu del canó, darrera la finestra, la calma era gairebé absoluta. Si se n'apartava un moment, però, la nena es mostrava una mica inquieta (no el gran, en canvi, que, després de l'entremaliadura, exhibia una gran entesa d'ànim). Com aquell parell de germans tancats innocentment dins el cotxe, nosaltres en aquest món. La veritat sol quedar més enllà d'un vidre tintat o enllorat. No sempre existeixen àvies que ens protegeixin. Hi ha qui es consola concebant Déu, i qui es manté, ben digne, al marge de la fe, convençut que més enllà de la finestra no hi ha sinó el no-res, no s'obre més que un buit il·limitat.●